

SYMPOSIUM KERK & SCHOOL VGS

Woensdag 5 juni 2019

SAMENVATTING

‘In welke sociale belevingswereld verkeren kinderen en jongeren?’

Sociale (on)veiligheid kinderen (0-12 jaar) | mw. M. de Braal – Prins

Sociale (on)veiligheid jeugd (12-16 jaar) in de kerken | L.A. Kroon

Sociale (on)veiligheid jongvolwassenen (16+ jaar) | W.K. Petersen

Veilig en weerbaar

Sociale (on)veiligheid kinderen (0-12 jaar)

door mw. M. de Braal – Prins

Toen God de eerste mensen schiep, waren ze volmaakt. Zij genoten van de omgang met hun Schepper, de schepping en elkaar. Dat is helaas niet zo gebleven. De verstrekende gevolgen daarvan ondervinden we dagelijks. Bij onszelf, in de klas, op het plein, in de maatschappij.

Ontwikkeling van kinderen

In de leeftijd van 0 tot 2 jaar ontwikkelt zich het basisvertrouwen.

Kinderen van 2- 6 jaar hebben een beperkte impulsbeheersing. Hun denken is:

- Zwart-wit
- Concreet en letterlijk
- Fantasierijk
- Inzicht in relatie oorzaak-gevolg ontbreekt
- Egocentrisch

Bij kinderen van 6-10 jaar neemt de geheugencapaciteit toe

Abstract denken is nog moeilijk

Het lukt deze kinderen wel om zich in te leven in anderen.

Er komt meer inzicht in oorzaak-gevolg relaties en het meervoudig denken neemt toe.

Tussen de 10 en 12 jaar neemt het abstract denken toe, al blijft het denken nog wel concreet.

Hoe hoger het IQ, des te abstracter kan een kind denken.

De Amerikaanse psycholoog Kohlberg zette de ontwikkeling van het morele geweten in een schema van laag niveau naar een hoger niveau. In iedere fase beantwoordt het kind de vraag wat goed is, verschillend.

De sociaal-emotionele leeftijd kan naar beneden af van de kalenderleeftijd. Dan is het des te belangrijker om rekening te houden met wat een kind aankan!

Kinderen zijn vooral nieuwsgierig. Kinderen die op seksueel gebied bewust uitdagen, zijn er te vroeg en negatief mee geconfronteerd.

Het woord homo en schuttingtaal worden als scheldwoorden gebruikt. In de bovenbouw wordt pas beseft waar het werkelijk over gaat.

Kinderen kunnen zich niet fijn voelen in hun eigen lichaam

Waar liggen bij het schoolkind de bedreigingen?

Een kind dat niet veilig gehecht is, mist het basisvertrouwen. En is weinig weerbaar tegenover mensen met minder goede bedoelingen.

Het tweede zorgpunt is de fors toegenomen schermtijd/bezit van smartphone.

Het derde wat ik wil noemen zijn de vele kinderen die de rekening betalen van de toegenomen echtscheidingen.

Sociaal veilig en weerbaar

Bouwen aan relatie met leerlingen en ouders

Werken met werkboek van Driestar-educatief: 'Mijn ouders zijn uit elkaar'

Wonderlijk Gemaakt als methode voor seksuele opvoeding en weerbaarheid

Hanteren pestprotocol en meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Sociale (on)veiligheid kinderen (0-12 jaar) | mw. M. de Braal – Prins

Bijlage: Uitwerking denkniveaus kinderen

Leeftijd	Kenmerken denkniveau
0-1	Ontbreken van objectpermanentie Wat je ziet, is er ook niet meer. Een baby gaat niet op zoek naar verstopte speeltjes. Verlatingsangst ontstaat: als ik mama niet meer zie, dan is ze nergens meer. Vanaf 9 maanden begint een baby een beeld even vast te houden. Kieboe-spelen wordt favoriet spelletje. Vanaf het tweede levensjaar gaat een kind zoeken naar een verstopt speeltje
0-4	Egocentrisch In het denken en doen draait alles om het kind zelf. Zijn wil is wet. Honger, dorst, aandacht moeten direct vervuld worden. Hij verplaatst zich niet in een ander. Een goed verstoppelkje is daar waar het kind zelf niemand meer ziet. Concreet – niet generaliseren Een peuter richt zich op het concrete waarmee hij bezig is. Hij kan niet generaliseren omdat hij geen plaatjes in zijn hoofd heeft van dingen die hij niet ziet. Hij kan niet generaliseren – geen overeenkomsten zien tussen het een en het ander. Hij generaliseert ook niet in gebeurtenissen. Hij bedenkt niet automatisch dat de regel van thuis ook ergens anders geldt Magisch – bezieling materialen Het denken komt niet overeen met de werkelijkheid. De dingen zijn bezield – de tafel is <i> iemand</i> – die kun je klap geven als je je eraan stoot. Of tegen schelden. Dat herken je tussen twee haakjes soms bij volwassenen ook. Er ontstaan nieuwe angsten. Dingen zijn niet levenloos, maar kunnen iets doen waar het kind geen grip op heeft. Een deur kan vanzelf opengaan. In een doen alsof-spelletje kan je kind bang van jou worden omdat je in zijn beleving in het spel verandert in een boze wolf. Fantasie Een kind verwerkt in zijn spel gebeurtenissen die hij meemaakt. Pop is ziek, hij moet naar bed. Pop is dood en moet begraven worden. Al spelend verwerkt het gebeurtenissen.
4-6	Egocentrisch en rekening houden met (nadelig) gevolg Een kind gaat leren afwegen of hij er baat bij heeft om iets te doen. Wat levert de meeste winst op? Als ik naar mama luister, vindt ze me lief. Als ik iets van mijn zusje afpak, slaat ze mij misschien. Realistischer Het denken wordt meer realistisch door betere beheersing van de taal. Daarom is een rijke taalomgeving zo belangrijk.
7-10	Rekening houden met gevolg en beginnend verplaatsen in de ander Een kind is niet meer uitsluitend gericht op zijn belang, maar weegt ook mee hoe de ander denkt of voelt. Geleidelijk komt er iets van wederkerigheid in het denken. Het idee van “voor wat, hoort wat” begint een plekje te krijgen

	Meervoudig denken groeit Kinderen zijn in staat verschillende factoren mee te wegen in hun oordeel. Bijvoorbeeld in een situatie waarbij het kind moet aangeven wat het ergst is. Vier kapotte borden omdat je struikelt bij het helpen afruimen van de tafels of één glas dat je uit de kast kapot laat vallen terwijl je een snoepje pikt. Een kind van negen gaat begrijpen dat je niet alleen moet kijken naar het gevolg, maar ook naar de bedoeling die erachter zit.
10 jaar en ouder	Zich kunnen verplaatsen in de ander en meervoudig denken Een kind is mentaal in staat rekening te kunnen houden met gevoelens van een ander. Het ook doen is van een andere orde Abstract denken Een kind is steeds minder gebonden aan het concrete denken en gaat ook abstract denken. Hij kan verbanden leggen tussen situaties en gaat ook nadenken over zijn eigen gedrag. Dat zorgt voor nieuwe vragen: wie ben ik en wie wil ik zijn? Hoe hoger het intellectuele niveau, des te abstracter zal een kind denken.

Bron: Ruimte door regels van Sarina Brons-van der Wekken

Ontwikkelingsfase tiener

- Ontwikkeling tot puber...
- Chaos in m'n hoofd
- Verkennen van grenzen
- Experimenteergedrag (challenges)
- Kinderlijke geloof in God verdwijnt
- Mening van andere beïnvloeders belangrijker
 - Nieuwe school + klas
 - Invloed vrienden
 - Invloed samenleving

verbindt jongeren

Leefwereld tiener

- Basisonderwijs: vaak sterke driehoek kerk-gezin-school
- Voortgezet Onderwijs: wereld gaat open
- Mobiele telefoon & internet
- Seculiere wereld: "Christendom is inmiddels net zo bekend als cricket."
- Postmoderne cultuur:
 - geen grote verhalen meer
 - niets staat vast, alles is een optie
- Geeft veel vermoeidheid en onzekerheid

verbindt jongeren

Veilig jeugdwerk Koers

- Heldere omgangsregels voor deelnemers en stafleden.
- Elk staflid dat op pad gaat met minderjarigen heeft Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).
- Actief meldprotocol voor situaties waarbij mogelijk grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgehad.
- Onafhankelijk meldpunt (vertrouwenspersoon).
- Proactief beleid op het voorkomen van onveilige situaties tijdens de reizen.

verbindt jongeren

Enquêteresultaten 2018

verbijdt jongeren

Conclusies resultaten

- Onderling buitensluiten, schelden, pesten of treiteren komt regelmatig voor
- Respecteren van grenzen van tieners vraagt aandacht
- Tieners melden vaker wat er is gebeurd
- Tieners moeten beter ingelicht en voorgelicht worden over:
 - Wat hun grenzen zijn
 - Wat omgangsregels zijn (onderling en in gezagsverhoudingen)
 - Waar ze terecht kunnen

verbijdt jongeren

Kerk is kwetsbaar

- Kerk heeft een hoge roeping: lichtend licht
- Realiteit van de zonde: tot alle boosheid geneigd
- Kerk is mannenbolwerk
- Weinig transparantie rondom pastoraat
- Kerk gaat uit van goede bedoelingen en intenties en doet weinig aan toerusting
- Gebouwen weinig transparant en open

verbijdt jongeren

Kerk en sociale veiligheid

- Tieners maken elkaar en hun kerkelijke opvoeders minder vaak mee
- Veel invloed vanuit schoolcontext
- Kerkelijke opvoeders zijn er (nog) niet veel mee bezig - gaan vaak uit van eigen grenzen
- Tieners kunnen veel houvast hebben in gemeente, maar pastorale contacten kunnen ook bedreigend zijn
- Gebouw moet onderdeel zijn van sociale veiligheid (glas in toiletdeur...)

verbijdt jongeren

Sociale (on)veiligheid jongvolwassenen (16+ jaar)

door W.K. Petersen

1. De ontwikkelingsfase
2. De leefwereld
3. Verleidingen
4. Sociale veiligheid

1. De ontwikkelingsfase van 16 tot 22 jaar

Jongeren van 16 tot 22 jaar leren langzamerhand meer rekening te houden met de sociale en emotionele gevolgen van hun gedrag en ook met effecten op langere termijn. Er vindt een verfijning plaats van de organisatie in het brein. Dit leidt ertoe dat:

- Jongeren steeds meer grip krijgen op hun eigen gedragingen.
- Jongeren beter in staat zijn beredeneerde keuzes te maken en die te evalueren.
- Jongeren beter in staat zijn om hun gedrag aan te passen aan de sociale norm die in hun omgeving geldt. Dat wil zeggen dat ze nu beter in staat zijn weerstand te bieden aan de sociale druk om iets te doen waar ze niet achter staan.

Ontwikkeling (kort samengevat)

Lichamelijke en motorische ontwikkeling:

- Min of meer volgroeit

Verstandelijke en cognitieve ontwikkeling:

- Leren voor een beroep
- Kennis neemt toe
- Abstract denken
- Goede aandacht en concentratievermogen

Sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling:

- Meer mensenkennis
- Meer zelfkennis
- Empathie
- Zoeken naar identiteit
- Losmaken van ouders
- Relaties aangaan

2. De leefwereld

Belangrijke aspecten in de leefwereld van jongeren zijn social media, internet, muziek, vrienden, baantje, zaterdagavondbesteding, sport- of jeugdvereniging en studentenvereniging (HBO). Rekening houden met aanwezigheid van homo's en transgenders is er alleen wanneer een medestudent aangeeft homo te zijn.

Ervaring met transgenders is er niet. In jongensklassen zoals bij de sector Techniek is er nauwelijks of geen sprake van 'coming out'.

3. Verleidingen

Internet (o.a. gewone sites maar ook games en porno), films (Netflix), geld, status, sportverdwazing, seks, drugs, alcohol.

Onderzoek onder reformatische jongeren (circa 1500 respondenten) geeft aan dat pornografie bij jongens eerder normaal is dan uitzondering. Ook films bekijken, met name Netflix, is eerder normaal dan uitzondering.

4. Sociale veiligheid

In het mbo, de bovenbouw VO en het hbo zie je weinig verschillen in sociale veiligheid. In het hbo wordt dit thema wel besproken maar dan vanuit het netwerk van de studenten of beroeps gerelateerd.

Wat is veiligheid?

Ruim 4500 studenten van het HC geven aan de veiligheid op school en de sfeer op de opleiding te waarderen met een ruime 8. Dit is opvallend hoog voor het mbo.

Scholen hebben vertrouwenspersonen, ondersteuningsteams en personeel dat bekend is met de meldcode 'Huiselijk geweld en kindermishandeling'.

4a Subjectieve veiligheid (beleven van (gewenst of ongewenst) gedrag: wel of geen veiligheidsgevoel)

Positief:

- Het **gezien worden** door medewerkers en medeleerlingen/studenten: je thuis voelen.
- Van waarde zijn: erkenning van wie je bent, onafhankelijk van je mening en/of gedrag.

Negatief:

- Het 'keurend' (negatief) bekeken worden door anderen; gekeurd om kleding (merk en stijl) en gekeurd worden als meisjes door jongens.

4b Objectieve veiligheid (Daadwerkelijk ervaren (gewenst of ongewenst) gedrag bij jezelf en bij anderen)

Positief:

- Oog hebben voor elkaar, betrokken op de ander, ook voor de kwetsbaren, verantwoordelijkheid nemen voor je gedrag en leerproces: een leergemeenschap zijn.

Negatief:

- Ongeoorloofd gedrag
- Spijbelen, sexting (zonder bedreiging), plaatsen van filmpjes die op school zijn opgenomen, plaatsen van anonieme website over school, alcoholgebruik, drugsgebruik, wapenbezit,

Agressie en geweld

- Schelden (taalgebruik)
- Negeren/uitsluiten,
- (digitaal) pesten en (digitaal) machtsmisbruik
- Machtsmisbruik in relaties door niet weerbaar gedrag
- Sexting met dreiging, andere vormen van dreiging zoals ongewenste suggestieve seksueel getinte opmerkingen, grapjes over homo's en transgenders met als gevolg dat echte homo's zich onveilig voelen, racisme, geweld (mede als gevolg door geweld in films)

Gedrag is soms het gevolg van eerder ervaren sociale onveiligheid: Suïcidaal gedrag, depressie, negatief zelfbeeld en fysiek geweld.

Gedrag is soms het gevolg van verleidingen: pornogebruik en -verslaving, gameverslaving, alcoholverslaving, drugsverslaving.

